

China, na terugkeer in Nederland (1923) voorzitter van het NAS, mèt het NAS samenwerkend met, zelfs bestuurslid van, de Communistische Partij Holland, daarna – weer mèt het NAS – met die partij brekend, oprichter van de Revolutionair-Socialistische Partij (1929), nadien (1935) van de Revolutionair-Socialistische Arbeiderspartij. Voor sociaal-democraten en communisten had hij niets dan hoon; van de haat der communisten jegens hem getuigde hun fractie-voorzitter L. de Visser toen hij in '33 (Sneevliet was toen Kamerlid geworden) suggereerde dat de vertegenwoordiger van de Revolutionair-Socialistische Partij als visitekaartje zou aannemen: 'H. Sneevliet, sectarisch-opportunist, denunciant, stakingsbreker, beroepsruziemaker en levend onder het devies: ik kwam, ik zag en de keet begon.'¹ In sociaal-democratische kringen beschouwde men Sneevliet als een figuur die de arbeidersbeweging op een pad trachtte te brengen dat al vóór de eerste wereldoorlog doodgelopen was. Zijn Revolutionair-Socialistische Partij had haar aanhang vooral gevonden in Amsterdam, Rotterdam, de Zaanstreek en Twente.² Zijn tegenstanders konden Sneevliet veel verwijten – baatzucht of gebrek aan moed niet. Hij zou tot de eersten behoren die onder de Duitse bezetting illegaal actief werden.

★

In het communistisch milieu was in de jaren '20 de verdeeldheid niet veel minder groot dan in dat der anarchisten; de twee milieus hadden trouwens in die tijd veel aanraking. De Communistische Partij Holland, of CPH, was voortzetting van de in 1909 door Wijnkoop, van Ravesteyn en Ceton opgerichte, 'marxistische' Sociaal-Democratische Partij; op 10 november 1918 had zij haar nieuwe benaming aangenomen. Ze telde aan het eind van de eerste wereldoorlog ruim 1000 leden, waarvan bijna een kwart in Amsterdam. Dat zij zich onmiddellijk aansloot bij de in 1919 opgerichte Communistische Internationale, sprak vanzelf: meer dan een sectie van die Internationale wilde zij niet zijn. De in Rusland voltrokken omwenteling leek haar het begin van de wereldrevolutie; als in de Sowjet-Unie moest hier te lande de 'dictatuur van het proletariaat' gevestigd worden als overgang tot

¹ Aangehaald door Oud: *Het jongste verleden*, dl. V (1950), p. 108. ² Van het totaal aan stemmen was in 1937 (de RSP was toen RSAP geworden) 43% afkomstig uit het ene kiesdistrict Amsterdam en 30% uit drie andere kiesdistricten samen: Rotterdam, Noord-Holland-Noord en Overijsel.